

Далибор Шкорић

СЦЕНАРИО

И ђед је Милић орезив'о шљиве, квргаве, пуне плавих лишајева, невољно, знам, јер превентивне полове није волео. И у пчелињак је ишао, у дно башче, где миришу бусенови смиља, да врца мед, с цигаром у устима, јер пчеле дим не воле. То му је била заштита на раду. А један његов син је, као дете, секао ћуркама канце брадвом, онако, отприлике, видевши од старијих, да не чупају биљце повешане по плоту, па су сакате и кржаве чепале по дворишту. Истим је секирчетом, од беса, одсекао и врх премалих ципела, добијених за Божић, па је бос истеран на снег. А имали су шарпланинца, опасног, што га је село кривило да је закл'о овцу, отац се једини с њим играо, у старом кожуху, видим их како се ваљају по свежој кошевини, сунце обилно по огромном пољу лије, а вунени облаци плове над Пљешевицом, ка Велебиту.

Ђед се из рата вратио без ока, што му је избио комад затварача пушке, кад га је Шваба погодио, изблиза, а он њега истог трена, међу очи, испод шлема, што ми је увек звучало као лош сценарио за филм. А Николицу су, добричину, из куће поред, што је косце хранио к'о своју децу и био спреман свакоме душу дати, одвели, без трага, одмах на почетку кад су из Госпића, камионима дошли, сви у црном, к'о задушне баде.

Син му је Јова, са кратким о, рат провео увијен у чаршав, да му се „кости не распадну“ и да га ниједна војска не покупи. Био је супротност оцу, каже село. Морао је бити, са онолико земље и стоке. Те се ствари обично пренагласе, јер су такви контрасти људима потребни, буде им лакше. Жене ноћу нису крај гробља пролазиле, где се после рата није сахрањивало, већ, без попа, закопавало, јер је народ тога краја, по мишљењу суднора и опћине, једном за свагда раскрстио с религијом. Уместо крста, црнеле су се плочетине, ликови бледели на киши и сунцу, а металне ограде са шиљцима рђале и зарастале у дивље купине и чкаљ, за општи утисак тријумфа материје и закона које собом носи.

А у сред мира, једнакости и братства, дечака је у шуми ујела бесна хијена побегла из зоолошког врта у Осијеку и предао је душу Небу, које понекад, из својих разлога, пушта и бесне хијене међу људе и децу. Афричка животиња на врху планине, из града који није чак ни близу. Глупље није могло. Дође ти да викнеш истом сценаристи: „Ало, аматер, ништа ово не ваља!“

И стриц је преронио шлеп, за опкладу, исти онај са којег ће брат му, Илија, што је као дете секао тукама прсте, скочити, да више не изрони. А шлеп предузећа Иван Милутиновић ће после још дуго, без њега, вадити песак са дна Дунава, за мочваре, које ће постати Нови Београд.

Тамо су били велможе са свим тим хектарима на, за плућа и крв идеалних, 900 метара висине и све то оставише због 54 квадрата овде. И кад упитах: „Зашто, побогу?“, отац тихо рече: „Стари, од јутра, точи из бунета, па манит, бесомучан, база по камењару, брдима, шуми, налазили смо га под љескама, балванима, уваљеног у бујад и коприву, како спава. А матер сваког дана лежи на Илијином гробу.“

Био ми је ђед, пред зору. Жмирка на оно једно око, у устима му цигар, око главе рој пчела, као око цветале трешње. Крај њега војник са шлемом, крвав, код ногу му шарпланинац, што га уби из пушке, зарад мира у селу, исто к'о и Немца. Поред лежи хијена, бела јој пена капље с њушке, а она мирна к'о поспане штене. И Арап стоји, црн и здепаст, влажно му, бистро око видим и улепљену дугу гриву, иза вреже пуне плодова, набрелих к'о дојке и сунце на смирају, свежи спокој вечери.

У девичанској, неузнемиреној тишини, из даљине чујем звук клепања косе и знам да је последње које ће се овде чути. И двојнице се чују, тихо, са брда, од гробља, јецају к'о дудук, к'о да их свира без слуха неко, звук се лелуја, међу хумкама, и колеба, док се две козе, крај мене, о исти брст отимају, па стоје, с граном у устима и гледају се очима жутим и ђавољим. А онда се, нагло, све убрзава, облаци јуре један преко другог, тискају се, комешају, к'о овце пред тором, шљиве и

ораси машу гранама, цветају и отресају се, листају и ћелаве, небројено пута и знам да ће и то безгрешно дрвеће ускоро жртвовано бити. Куће се смањују, урастају у себе, у шибиље и нестају.

Посматрам старца, не питам ништа, али мој поглед каже: „Шта ово све би?“, а по томе како ме гледа, оним јединим оком, као преко нишана, чини ми се да би након помињања крушне мрве и младе неђеље свете, рекао: „Јасно ми је исто колк’о итеби.“

МОЛИТВА

Њој се жалост за сином настанила у утроби на истом месту где га је некад давно носила све су морали да јој ваде.

Нису после знали шта ће с њом па су је послали у Врњачку Бању. Отишла је с црном марамом на глави, коју никад није скидала вратила се с металним тањиром сувениром са сликом града, више збуњена и пометена него раније и убрзо отишла.

Он је онда остао сам четрнаест година, као сви са већим дугом, којима се даје времена да размисле. Седео је за столом, пушио „Филтер 57“ и слушао Сафета Исовића са једне исте касете. Јели смо код њега уштипке, које је сам правио, а сутра се у зору само срушио у свом станчићу, где је живео сам, као гудац, што би рекли у његовом крају. Морали су касније да разваљују врата.

После је онај настрадао млад, а ја све нешто мислим да су се свађали и да је то жена намерно, не слеће се с пута у дрво, у равници, тек тако. Па оде убрзо и његов отац, који сузу није пустио, док није проплакао на мозак. Мајци је суђено строжије: да живи још читавих деветнаест година и носи то. Син добричина био је њено дисање, ваздух без кога није могла. На крају су рекли да је то што јој расте у плућима величине поморанџе и да се ту ништа више не може учинити. Кад су је последњи пут чешљали, загледала се пажљиво у угао болничке собе и тихо рекла: „Сине...“

Онда је онај ослабио тридесет кила и од слабости

пао са ве-це шоље. О исте је хладне плочице и жена, кад је остала сама, ударила својим гојазним телом, излазећи из каде. Није могла да устане, па је звала комшије у помоћ. Истоварили су је у дому, као масиван, а непотребан терет, они којима је преписала стан, јер ближих није имала.

После је и овај, бео у лицу као грчки кавала мермер, што ће стајати више њега, радије трпео седам сати бол у грудима, него да позове неког од званично најближих, који су четрдесет година долазили у формалне посете с циљем одржавања привида и доброг мишљења о себи, а да једну живу реч нису разменили.

И наставили су да одлазе, од срца, од мозга, од ћелија полуделих од туге, свако према томе где му је био центар бића и бола, да се руше између плакара и кауча, копне као снег у пролеће, да сениле, плазе језике, колутају очима, кркљају, седе разваљени у колицима на пријемним одељењима, у пеленама, са испалим дојкама и полним органима, смушени збленути, страхом и очајањем додатно намучени и понижени, ови људи, деца, који су цео живот мисао о умирању гурали далеко од себе, мислећи да тиме одгоне и смрт.

Где су мудри старци, захвални на веку проведеном у здрављу и раду?...Што су одлазили са небом и земљом помирени, сити живота и са смешком који је говорио: „сад знам“.

Где су светитељи, што спокојно умиру у постељи, без агоније, остављајући утеху уместо жалости, а у ваздуху благоуханије?

Или барем они изливани у бронзи, што усправни под вешалима и пред стројем испршени кажу нешто гласом који не задрхти? Рецимо, оно што је писало испод бисте народног хероја у школи: „Не тражим помиловање, нити бих вам га дао“.

Реци ми, чему сво ово липсавање око мене без смисла и части, после истих таквих живота, посвећених њему самом, а не нечему већем.

Или је можда разлог баш у томе?

Господе...

И помилуј их